

ton van 't hof
duiding &
meningsuiting
dagboek 2023
gaia chapbooks

Ton van 't Hof

Duiding & meningsuiting

Dagboek 2023

Gaia Chapbooks, 2024

Tekst © Ton van 't Hof

ISBN 978-1-304-66804-2

Duiding & meningsuiting. Dagboek 2023 is deel 30 van de Gaia
Chapbooksreeks

‘Sommige gevolgen zijn te voorzien, maar voor de meeste ontwikkelingen in de geschiedenis geldt dat niet.’

– Maurice Merleau-Ponty

02.01.2023

Begonnen aan de renovatie van de trap naar boven en in *De weg naar Sacramento*, roman, van Gerrit Krol.

Zag onderweg, rondje Bornwird, veel gans, gakkende, grazende grauwe gans, en een zootje door het leven fladderende meeuwen.

Volgens de rubriek Feit of fictie op Radio 1 klopt het dat het vuurwerk rond oud & nieuw voor net zoveel fijnstofuitstoot zorgt als al het wegverkeer in 7 maanden tijd; nóg een reden om die rotzooi – de verkoop én het afsteken ervan – subiet te verbieden.

De mens is een rare knakker.

Het is niet goed, en toch doe je het.

04.01.2023

Restantje gisteren: lege flessen weggebracht en spliterwten gehaald, terwijl de zon de hemel in de roze verf zette, en een es geveld, een geïnfecteerde es, met het vals essenvlieskelkje.

Vanochtend krachtige tot harde wind die me verhinderde om buiten – kettingzaag met moeite vast te houden – aan het werk te gaan.

Hoe prachtig en verschrikkelijk zit de wereld toch in elkaar.

Las iets over een museale film die ‘laat zien’ hoe wit addergebroed het internet inpikte en thans als ware slavendrijvers hele volksstammen knecht en reageerde in eerste instantie, omdat het witte in me zich aangesproken voelde, verongelijkt, maar kreeg later, mijn militaire gedragingen overzee indachtig, meer begrip voor déze kijk op de zaak.

Of haal ik nu wat er gebeurt, gebeurd is en wat ik denk dat er gebeurt en gebeurd is door elkaar?

22.01.2023

Het was ijskoud aan het wad, waar de zee zich aan het terugtrekken was en de familie plevier aan het foerageren.

Thuis wachtten ons gebakken eieren met knakworst, wat een rare combinatie lijkt, maar o zo lekker is.

Waarna voor een schuif haardhout werd gezwoegd met kettingzaag en kloofhamer, totdat het tijd was voor dé klassieker in De Kuip, met een welverdiend biertje.

Twee biertjes.

Zag nog een docu over het runnen van een berghut in de Alpen op 2800 meter en wilde er direct naartoe; in mijn volgende leven ga ik bergbeklimmen, fuck it.

24.01.2023

Er was veel om over na te denken vandaag.

Of fixdit een machtsdingetje is, bijvoorbeeld; ik dacht van wel.

Of machtsdingetjes deel uitmaken van emotionele grondpatronen; absoluut, meende ik.

En of op canonieke lijstjes van dichters steeds evenveel vrouwelijke als mannelijke poëten moeten worden geplaatst; neu, wist ik zeker.

Kloofde hout, beeldde me niets in.

28.01.2023

Twee kuub gestapeld haardhout uit eigen tuin als resultaat van een week zagen en kloven; voorraad voor wintertje 24/25.

Dat een toename van geweldsuitbarstingen na een epidemie door de eeuwen heen een terugkerend dingetje is, las ik, een patroon; wat ik een geruststellende gedachte vond.

Tweemaal Lieke Marsman in de krant, wat tweemaal de nodige leuterkoek opleverde, bijvoorbeeld: 'Iedere zichzelf respecterende organisatie zou poëzie in haar toolbox moeten hebben, opdat we woorden als toolbox voor altijd uit de Nederlandse taal kunnen verbannen. Dat is mijn wens voor de toekomst.'

'En uiteindelijk,' zei de hoogleraar Nederlandse letterkunde, 'gaan de meeste boeken, hoe populair ook, helaas gewoon de vergetelheid in'; wat ik eveneens een geruststellende gedachte vond.

Vroeg me ook nog af wat een 'literair manager' eigenlijk doet; té weinig poëzie lezen, veronderstelde ik.

02.02.2023

Van Nes naar Moddergat en weer terug, lopend, door de regen, weinig wind, warmer dan normaal en een schat aan watervogels in sloten en prut dat bouwland moet voorstellen.

Waterstanden hoog opdat het grondwater kan bijtanken en verzilting een hak wordt gezet.

Boeren blij en niet blij.

Ik dansend door de regen.

Alle ellende buiten de zeepbel waarin ik vandaag leefde even vergetend.

06.02.2023

De geur van zelfgemaakte kippensoep in ons huis, een geur die ik associeer met vroeger, die hing in de huizen van mijn grootmoeders.

Niet in het huis waarin ik opgroeide; mijn moeder is van de Honiggeneratie.

Nog een indruk die me is bijgebleven: precies 37 jaar geleden liepen Hennie en ik na sluitingstijd samen een eindje op, door bittere kou en

met het hoofd in de wolken: smoorverliefd waren we, op het eerste gezicht.

Vanmiddag scheen de zon ongeremd en kocht ik in allerbeste stemming twee bossen tulpen bij de bouwboer.

Vreugde die zich vermenigvuldigde.

07.02.2023

Wat als ik van dit journaal nu eens een fictief journaal zou maken, waarin ik ik niet ben en de beschreven belevenissen niet de mijne?

Of een beetje van mezelf en een beetje van Maggi.

Zo'n autonoom of half autonoom dingetje.

Waarin een gepensioneerde met hoge bloeddruk wanhopig een aanslag voorbereidt of als hulpvaardige vrijwilliger afreist naar noodgebieden.

Terwijl ik als pennenridder carrière maak.

10.02.2023

Een 'rechtvaardige toekomst', tuurlijk, ik ben vóór.

Waar kennelijk 'utopische verbeeldingskracht voor revolutionaire acties' voor nodig is; wat me voorkomt als schuimklopperij.

Handelend in overeenstemming met recht en billijkheid of het gevoel van wat eerlijk is, lijkt praktischer.

En wat billijk of eerlijk is, weet iedereen.

Ik ben heel optimistisch.

12.02.2022

Kan me nog herinneren dat de kerk bij de zondag hoorde en niet Langs de lijn, zo oud ben ik al.

Eerste langere fietstocht van het jaar gemaakt, weinig wind, acht á negen graden, gaatjes in het wolkendek en vogels en hazen bij bosjes, en dat half februari.

Zag een docu over een vriendschap tussen een boeddhistische en een moslimvrouw in Myanmar: ‘Laat ze [rebellen & regeringsleger] maar vechten zoveel ze willen. Wij leiden gewoon ons leven. Als we dat niet doen komt er geen eten op tafel.’

Dronk een Val-Dieu Grand Cru, die zich, o godswonder, kan meten met de beste Rochefort!

‘Mijn ouders zijn wél christelijk,’ zei het Friese meisje op tv, ‘maar ik weet niet wat ik moet geloven.’

13.02.2022

Voltooidde de lambrisering in de hal en verwijderde, als aanzet tot de verbouwing, de zware ijzeren radiator uit de badkamer.

‘Ik vind een klein bierbuikje wel sexy,’ bekende Maud van 29 in een datingprogramma, schuivende schoonheidsidealen concludeerde ik.

‘Ik ben schoonmaakster, maar ik wil graag de zorg in, want ik heb een warm hart en daar moet je gebruik van maken.’

‘Hij was zoals ik had opgegeven.’

Ook dagboeken moeten kunnen schuren.

18.02.2023

‘Het wordt geen betere wereld,’ wist de pedagoge, ‘laten we daar eerlijk over zijn.’

Nam 4500 kilo kiezelstenen in ontvangst en rooide een deel van een manshoge haag van coniferen.

Verwonderde me over een smakeloze scheldtirade van een hoogleraar Nederlandse letterkunde – Jos Joosten – naar aanleiding van een onbenullige tekst van Frank Boeijen; wat verbeeldt de hoogleraar zich niet?

Dronk een Fries Helden Stout met Beerenburger, laat ik daar eerlijk over zijn.

Raakte zelfs van het bericht dat Rutte weer in de lift zit niet in de put.

23.02.2023

Bedekte zwarte aarde, dat bij regen in een modderpoel verandert, met een paar duizend kilo bonte kiezelstenen.

Beloonde mijn vermoeide lijf met zelfgemaakte kippensoep en een lange lunchpauze.

Luisterde uren naar deskundig geleuter over Poetin en over voetbal, wat niet alleen een verslaving lijkt maar ook heus is.

Tekende achter een boerenschuur, uit de wind, wat voor me lag en zag een hoekende zwartgallige tochtsloot onder mijn handen blauw worden als de hemel en zich sierlijk slingeren door een landschap van oranjemarmelade.

Het kan me niets meer schelen wat anderen zien: mijn blik zinkt in ginder, en de vervorming wordt, en ik ben dat.

25.02.2023

Haalde bier en wijn en een dikke weekendkrant en verkneukelde me.

Zat een uurtje naast mijn moeder, die er goed uitzag en een fotoboekje over de jaren zestig inkeek; ze las telkens weer hardop de titel van het boekje, die bovenaan elke bladzijde was afgedrukt.

Kibbelende experts, over het verschil tussen duiding en meningsuiting.

Dylan van Baarle, kersverse winnaar van Omloop Het Nieuwsblad, wist al snel dat hij ‘sterker was dan de rest’ van de kopgroep – dát is nou instinct, dacht ik, waarna het nog slechts een kwestie was van aanzetten en wegrijden.

‘Ze zeggen dat we allemaal van andere planeten komen. Geen wonder dat we elkaar niet snappen.’

26.02.2023

Door Noarderleech rondgedoold, ten noorden van de zeedijk, mensledig gebied doch boordevol dieren, insecten vooral, en haasachtigen, insecteneters, knaagdieren, vissen, en vogels natuurlijk.

Gedurende de Tweede Wereldoorlog oefenden Duitse vliegers er met vliegtuigbommen, echte en neppers.

Las de weekendkrant van a tot z, dronk er een St-Feullien Grand Cru bij, dry hopping, en probeerde een houdbare mening te formuleren, over moraal en het politieke failliet.

Helaas, pindakaas.

Wat overbleef was muziek, en poëzie, de duivelse poëzie.

27.02.2023

‘Opperste victim blaming’ zei de journaliste over de vraag van Pauw aan Kaag, ‘alsof ze een heel kort rokje had aangehad.’

Het was inderdaad een domme vraag geweest van Pauw, maar dat beeld van Kaag in een heel kort rokje: kamagurkaans.

Dat het uit de grond halen van meer dan dertig jaar oude thujastammetjes geen kleinigheidje is, ondervond ik vanochtend: kapot was ik na een stuk of vijftien van die dingen; morgen of overmorgen de andere helft.

Las een reportage van Persis Bekkering, waarin ze met Frank Keizer de tentoonstelling Rewinding Internationalism bezoekt, in de trein spraken

ze over ‘hoe apolitiek en ahistorisch’ de jaren negentig leken: ‘Het einde van de Koude Oorlog luidde een tijd in van welvaart en ogenschijnlijke rust voor West-Europa, met ingedutte, tevreden burgers die geen oog hadden voor de sluimerende crises.’

Hoe anders mijn ervaring van die jaren, waarin een Golfoorlog me in Turkije deed belanden en een Balkanoorlog in Italië, terwijl de militaire organisatie waarvoor ik werkte door de politiek werd uitgekleed.

28.02.2023

Jawel, bekende de journaliste, zij en haar partner deden allebei evenveel binnen het gezin, maar ze had moeite met de stereotype rolverdeling, hoewel ze blij was dat hij de dingen maakte.

We praten elkaar nogal wat onzin aan.

‘Ik denk zelf wel dat we gaan verliezen,’ zei de supporter, ‘maar ik hoop dat we gaan winnen.’

At, na graafwerkzaamheden die ik met geen mogelijkheid aan Hennie uitbesteed kreeg, een witte boterham met dikke lagen boter en hagelslag, puur.

Hoe soepel het kwam en hoe soepel het je meevoerde en je liet verlangen naar wat je niet wilde.

07.03.2023

Nee, niet niks gedaan, maar me een week lang het leplazarus gewerkt.

Tig keer naar de stort gereden.

Gedichten geschreven.

Mijn dagboek 2022 uitgebracht.

In goede gezondheid gebleven, proost!

16.03.2023

Kitte een douchebak en haalde mestkorrels.

Voltooide een manuscript, getiteld *Van de luchtogel*, en realiseerde me hoe intens het was geweest: ik schreef een groot deel van de dichtbundel in één ruk.

Dit moet nu even bezinken.

Een Duvelke, maar niet op het succes van Caroline van der Plas, dat een symptoom is, niet de oplossing.

Rechten voor dieren en voor dichters zijn een begin.

21.03.2023

Sloopte een douche en een bad en bracht de hele zooi naar de stort in de stromende regen.

Waarom had ik niet even op de opklaringen gewacht, die naadloos aansloten op het hemelwater?

Stapte doorweekt de auto weer in.

Een wat duidelijkere structuur en opbouw waren mijn leven waarschijnlijk ten goede gekomen.

Gelukkig wachtte er thuis een kom dampende snert.

22.03.2023

Deed wat ik kon doen, toonde een ijzeren wil en spande al mijn krachten in.

Herkende mezelf, heel comfortabel.

Dronk thee, draaide 'Als ze danst' van Yves Berendse en swingde heus waar mee.

Had verder weinig plan vandaag.

Als de wereld.

23.03.2023

Soms komt er heel wat op je af.

In tomeloze vaart, van de ene dag op de andere.

Weer of geen weer.

Zo kwam ik vandaag in botsing met een afvoerbuis, die in beton gegoten was.

En zich een rotje lachte om mijn moker en sloopbeitel.

25.03.2023

Dwaalden door een oude handelsfabriek die was volgepropt met 'items' uit het verleden.

Deden ons vervolgens in een oergezellige herberg, zakken meel op de balken, te goed aan spijs en drank.

Om de after lunch dip een hak te zetten maakten we een wandeling in een coulisselandschap, waar het aanvankelijk waaide en nat was.

En daarop stormde en sliknat was.

En iets als onwijs vet.

27.03.2023

Dat Nederland anno 2023 veel gemeen heeft met de Comedy Capers, dat dacht ik tijdens het lezen van een ochtendblad.

Keek naar buiten en zag dat het zachtjes sneeuwde.

Op de achtergrond Caroline van der Plas, die op hoge toon instructies aan het geven was.

Van wie is de aarde eigenlijk? vroeg ik me af en voelde me belabberd.

Achter het openbrekende wolkendek glinsterde een citroen.

03.04.2022

Stond niet in de file vanochtend.

Stond godverdomme niet in de file vanochtend, nee!

Dronk koffie, at havermoutpap.

Dronk godverdomme koffie en at havermoutsepap!

Met dadels & tuttifrutti.

05.04.2023

Alles wat ik doormak is voer voor de schrijfdaad.

Zo keek ik vanochtend toe hoe er een gat werd geboord in onze buitenmuur met een doorsnee van zestig millimeter.

Waar ik later goedgemutst, lenteliedjes in mijn oren, een pvc-buis doorheen schoof.

Het universum is een godswonder, bedacht ik me, armen in de lucht, mild gestemd, de duizelingwekkende onwaarschijnlijkheid van dit alles in acht nemend.

Er zat meer hoop dan wanhoop in me vandaag.

15.04.2023

Heb mijn dagboek schromelijk verwaarloosd, excuus.

Waarmee ik overeenkomstig de geldende normen zeggen wil: ik erken mijn fouten maar neem geen ontslag.

Besteedde een groot deel van de dag aan een vertaling van en toelichting bij een gedicht van John Ashbery.

Productieve arbeid die gelijkenis vertoont met het afbeelden van wolken.

Wolken zijn bon ton.

17.04.2023

Begreep mezelf niet goed genoeg om een betere versie van mezelf te kunnen maken, dus liet ik alles maar bij het oude, onwetend & onzeker.

Zat te knikkebollen in de zon, eindelijk de zon, en at chips in plaats van een appel.

Betekenis wipte aan en betekenis verdween ook weer, elk moment kon er iets nieuws gebeuren en dat gebeurde dan ook.

Nam aan de lopende band luid brommende hommels waar, alsof er een oneindige sliert Solex-fanaten voorbijtrok.

Las dat documentairemaker Hans Keller poëzievoordrachten nogal saai vond en daarom ooit had voorgesteld om een jongleur achter een declamerende dichter te laten optreden.

22.04.2023

Doodgaan is een proces, las ik ergens en schonk me nog een kopje koffie in.

De vierde van vanochtend.

Fietste vervolgens met H. in een grote boog naar Dokkum, waar we op een zonnig terras sushi bowls en glazen muntthee bestelden.

Kocht nog een krant en tandenstokers.

Haalde tegen het vallen van de avond en tijdens een pittige bui hardhout uit het hardhouthok, een bui die pittiger was dan ik op het eerste gezicht gedacht had.

25.04.2023

Dat ik nog graag eens kennis zou willen nemen van de som, het totaal, waar alles om draait.

Tuurlijk, joh, kop op.

Zag hoe een olifant met een halve slurf door twee andere olifanten van water werd voorzien.

Hoorde geknor over een bedrag van 22 miljard euro.

Vroeg me af of mijn voortanden zich soms aan het verplaatsen zijn.

28.04.2023

Dat er nog geen halve millimeter regen zou vallen in Brantgum vandaag, was wat de weerapp vanochtend voorspelde. Waarna het begon te regenen, aan één stuk door, tot vijf uur 's middags. Ik heb dat idiote idee dat de wereld zich moet voegen naar weersvoorspellingen, maar dat doet de wereld uiteraard nooit, echt nooit. En dan erger ik me daar weer kapot aan etc.

En in die stromende regen broedde het tortelduifje in onze nog altijd bladerloze eik rustig door. Een boeddhistje dus.

Timmerde wat, prutste wat aan waterleidingen, in wat onze nieuwe badkamer downstairs worden moet. Verbouwen als hoofdvak, op mijn oude dag.

Bestelde de nieuwe Gerbrand Bakker en een voorraadjie wijn, wit en rosé, en luisterde naar een doedoek en werd overvallen door een melancholieke bui.

‘Maar wat als iedereen nu een goed gevulde koelkast en een elektrische auto hebben wil, als dát nu de gedroomde volmaakte toestand is?’ riposteerde de presentator. ‘Dat kan ... uh ... natuurlijk,’ stamelde de Herbert Marcuse-kenner, ‘maar ... uh ... er zijn alternatieven.’

05.05.2023

‘Maar als het “ik” steeds belangrijker wordt, verandert de relatie tussen jou en de maatschappij. De wereld wordt steeds subjectiever bekeken. Dat is wat er aan de hand is. Hoe de samenleving zich tegenover jou gedraagt, wordt maatgevend.’ – Bas Heijne

‘Om het wachten op de roman te verzachten zal ik de komende weken een aantal mini-colleges verzorgen over aspecten van het leven’. – Ilja Leonard Pfeijffer, zonnekoning

Hahaha, maak elkaar gek!

Laat ons drinken!

Te midden van de rozen die ik vandaag kocht!

07.05.2023

‘De vogels laten de vetbollen in de walnotenboom ineens onaangeroerd,’ las ik in Pieter Waterdrinkers *Huis en haard*, ‘een teken dat de lente in aantocht is.’ In onze tuin eten de vogels nog steeds volop van de vetbollen, een teken kennelijk dat hier de lente nooit gearriveerd is.

Gisteren met T. naar *De weg naar succes* van Kees van Dongen geweest, in Singer Laren. Meeslepende tentoonstelling, prachtige vroege werken, aan de hand waarvan zijn ontwikkelingsgang goed te volgen is. Ik hou van de grove toets die hij aanvankelijk had, maar later helaas inruilde voor fijnere verfstreken. Van een zelfportret dat hij op achttienjarige leeftijd vervaardigde spat al de zelfbewustheid af die hem als schilder wereldberoemd zou maken.

11.05.2023

D.H. Lawrence noemde de dood ‘het laatste wonder’.

Uitgangspunt daarvoor: dat de wereld een en al wanordelijkheid is, waarin alles en iedereen op zoek is naar een rustig toevluchtsoord en onze getraumatiseerde bedoelingen amper voorspelbaar zijn.

‘Aandacht verandert de wereld.’ – Ian McGilchrist

Ruim twee weken zat de tortelduif op haar nest, maar ze heeft het nu onverrichter zake verlaten.

Ik zie het best nog wel zitten, hoor.

14.05.2023

Geen ik, wel een leven, het mijne, geleefd.

De hoorbare stilte in huis om 08.39 u.

‘En als schrijver ben je in Nederland helemaal niks,’ krabbelde Pieter Waterdrinker verbolgen neer in zijn dagboek *Van huis en haard*.

Die Pieter toch.

Dit was het weekend.

17.05.2023

‘Het individu bestaat nu eenmaal niet om recht te doen aan bepaalde zaken,’ sprak Arnon Grunberg in een artikel, ‘het bestaat om recht te doen aan zichzelf.’ Waarop ik me afvroeg wat dat betekent: recht doen aan jezelf. Volgens mijn Van Dale: ‘de waarde ervan goed uit laten komen’.

Ik besta, aldus Grunberg, om de waarde van mezelf goed uit te laten komen. Dit klinkt als een slogan voor een of ander sociaal medium. Grunberg wordt steeds radicaler.

We waren in Rotterdam, dat alsmaar mooier wordt, en nog niet van de toeristen is vergeven.

Na *Blauwe maandagen* heb ik nooit meer een boek van Grunberg, en ik heb er ettelijke geprobeerd, kunnen uitlezen. Wij harmoniëren niet.

Las in de trein in Henk de Veldes *Ganzen trekken in troepen*, waarin zijn eerste reis om de wereld met een catamaran wordt beschreven, die van

1978-1985 duurde. Wat me aan De Velde bevalt: dat hij deed wat hij wilde.

23.05.2023

Gisteren op Schiermonnikoog aangekomen, waar het in de middag terrasweer werd en het Schierse bier prima smaakte. Fiets, boeken & podcasts zijn mee.

Vanochtend bewolkt, windkracht zes. Naar het strand gefietst voor een fikse wandeling. Onderweg meer fazanten dan toeristen gezien. Het eiland ligt er vanwege het natte voorjaar übergroen bij.

Na de lunch opklaringen, luie stoel & mucho boek. Bij tijd en wijle een knikkebol. Achter onze gezichten: god of het goddelijke of de basis van wat er is; wij waren het.

Ook nog gedachten over het universum en onze plaats erin, hahaha.

Daarna de Giro en een biertje.

24.05.2023

‘Als je je niet aan de wereld vastklampt, en als je er niet langer een vijandige houding tegenover aanneemt, weet je dat jij de wereld bent.’

Wij zitten in Lotje, het huis naast ons heet Even bykomme.

Tijdens het zonnebaden: een lul met een bladblazer, één van de grootste idioterieën die de Schepping heeft voortgebracht.

Toch bestond er vandaag voor ons alleen maar vandaag, wat voor westerlingen de gift van vakantie is en voor boeddhisten gewoon de gewoonste zaak van de wereld.

Er was geen tijd, wel eeuwigheid, en een schaalkje borrelnootjes.

25.05.2023

Alleen taaie rakkers kunnen leven in het heden en nietsontziend ontvankelijk zijn voor alles wat daar wacht.

Het strand lag bezaaid met kwallen.

Kwallen zorgen uiteindelijk voor zichzelf, met rust en frisse lucht en een kijk op de dingen. Zij weten hoe je je doorheen het leven kunt slaan.

Maar de lunch op het terras van De Marlijn was tiptop in orde, het ongefilterde bier speciaal voor het Schierse strandpaviljoen gebrouwen, en hoewel we niemand herkenden was iedereen daar, met veel sentiment, cliffhangers en een boeket aan verhaallijnen.

Aan het einde van de middag werden de eerste tassen alweer gepakt.

27.05.2023

Het koloniale verleden, dat thans wordt gekolonialiseerd.

‘Dekolonisatie begint ermee de stem van de ander als anders te horen en te erkennen.’

Typische verleidingen van het intellect: verhevenheid & hypocrisie.

Zoals de decompositie van burgerlijk bewustzijn.

Zoals het opstrijken van € 38.500 subsidie voor het schrijven van een dichtwerk.

31.05.2023

Hier ben ik,

rondzwalkend op een planeet,

die door de oneindige ruimte zoekt en zich wentelt in de warmte van moeder de zon,

dus denk ik,
zwevend tussen liefde en ego,
dat ik een wonder ben.

01.06.2023

Eerste dag van de meteorologische zomer en het is godsjammerlijk koud in het hoge Hollandse noorden. Terwijl ik dit schrijf brandt de houtkachel.

Vanwege de aanhoudende droogte sproeide ik vanochtend, jas aan, onze getekende tuin, een karweitje van een uur of vier.

Daarna verlengstukken voor douche- en badkraan gekocht, maar het bijbehorende installatiegereedschap – een veelkantige bit M13 – is goddomme nergens in Dokkum verkrijgbaar!

Maar ik liet me er niet door ontmoedigen.

Ik ben een harde werker en ga door tot het bittere einde.

Ik ben productief.

02.06.2023

Het toetsenbord als wapenrusting. Tegen wie of wat schrijf ik eigenlijk?

In elk geval tegen radicaliteit die gepaard gaat met ongenueanceerdheid, uitsluiting, gewelddadigheid.

En ik schrijf evenzeer tegen mezelf, op die momenten dat ik me beter had moeten gedragen.

En tegen losse flodders en platheden en beledigingen etc.

Ik schrijf om tot overeenstemming te komen tussen mijzelf en de zaken zoals zij zijn.

Waarna gedachten zwermden, als muggen om een lamp.

04.06.2023

Droomde dat ik op een treinstation in een buitenwijk van Nijmegen stond en naar Rotterdam wilde. Bij gebrek aan informatieborden vroeg ik aan een loketbeambte welke trein ik moest hebben. Hij hing het ene na het andere rare verhaal op, maar gaf geen antwoord op mijn vraag. Toen ik de wanhoop nabij was werd ik wakker.

‘Als je droomt dat je met de trein reist, dan staat dit voor je reis door het leven. Omdat een trein op rails rijdt, geeft dit aan dat je het gevoel hebt dat je geen keus hebt over de richting die je op gaat. Mis je de trein, dan heb je het gevoel dat je een kans gemist hebt. Het kan ook zijn dat je bang bent om alleen achter te blijven.’

Las *De Asielloterij* van Ruud Koopmans, hoogleraar sociologie en migratie aan de Humboldt Universiteit en onderzoeksdirecteur aan het Wissenschaftszentrum in Berlijn: niet alleen verplichte kost voor iedereen die betrokken is bij de hervorming van het Europese asielbeleid, maar ook prikkelende lectuur voor al wie meer inzicht wil verkrijgen in het vluchtelingenvraagstuk. Kern van Koopmans' oplossing: van ongecontroleerde illegale migratie naar gecontroleerde legale migratie. Geen gemakkelijke opgave, maar wel een uitweg.

Las *Loodswezen I* van F. Dixhoorn, dat in 1995 in de Slibreeks verscheen: een aangename ervaring van incoherentie. Ik bleef maar verbanden leggen, die telkens weer tamelijk zinloos bleken. Maar het ontmoedigde me niet, ik kreeg er zelfs plezier in.

07.06.2023

Wipte even bij J. aan, onze oude buurman in Ljouwert, die ik vier maanden niet had gesproken. Hij was in tussentijd in het sukkelstraatje beland, vertelde-ie, had corona gehad, een dubbele longontsteking en een lichte beroerte. Godsamme. Gelukkig is hij aan de beterende hand, oogde vrolijk.

We bespraken o.a. het psychopathische gedrag van de Russische elite en het melancholische temperament van het Russische volk; voor zover we daar iets vanaf wisten, natuurlijk.

En dat het ondenkbare telkens weer mogelijk blijkt.

Enfin, zag dat er in onze tuin weer tientallen rozenknoppen waren opengesprongen: het is me er een waar feest!

Bestelde het onlangs verschenen *The Cambridge Introduction to American Poetry since 1945*, geschreven door Andrew Epstein: de 'eerste uitgebreide inleiding' tot de Amerikaanse poëzie van 1945 tot nu. Een must have, vond ik.

08.06.2023

Eerst wat met elektra gerommeld en daarna de schuur opgeruimd en bier gehaald, onder andere Gooisch Zwart en Westvleteren 12.

Vlijde me 's middags met factortje 30 en Gijs van Oenens *Filosofie van de culture wars* in de zon neer.

Viel kort in slaap.

Voederde een paard en een veulen.

En nog zo wat etc.

10.06.2023

Wat maakt iemand tot een goed lezer? In een bericht over de canon van Claes noemt Marc van Oostendorp Paul Claes eerst 'een van de beste lezers van het Nederlandse taalgebied' en niet veel later 'een briljant lezer, misschien omdat hij zo'n diep respect heeft voor de traditie'. Misschien? Dan volgt er een zin die me verder in verwarring brengt: 'Dat blijkt bijvoorbeeld uit de soepele hertalingen die hij [Claes] maakt van de oudste teksten [...] of om [sic] zijn fraaie analyses [...]'. Wat blijkt nu precies uit de soepele hertalingen en fraaie analyses? Dat Claes een briljant lezer is of dat hij diep respect voor de traditie heeft? Wie

soepel hertaalt lijkt me een kundige hertaler en wie fraai analyseert een kundige analist. Zijn kundige hertalers en kundige analisten ook briljante lezers? En zo ja, wat is dan precies het verband? Lees je briljant omdat je soepel hertaalt? Analyseer je fraai omdat je briljant leest? Zeg het maar.

Wat wel duidelijk is, is dat Van Oostendorp het niet eens is met de keuze van Claes: ‘De canon van de Nederlandse poëzie moet denk ik anders.’ Briljant lezen, soepel hertalen en fraai analyseren hebben kennelijk niet tot een representatieve bijdetijdse selectie geleid. Van Oostendorps grootste bezwaar tegen Claes’ canon is het gebrek aan diversiteit en inclusie: circa 85 van de 100 gedichten zijn geschreven door witte mannen, al dan niet dood. Tja, wat maakt een canon tot een goede canon?

Wil een canon die werken bevatten ‘die in een vakgebied algemeen als belangrijk worden erkend’, dan zal deze toch op zijn minst op basis van een brede consensus tot stand moeten zijn gekomen. Een goede canon is geen eenmanszaak. Bovendien heeft een consensus geen eeuwigheidswaarde, zal telkens opnieuw moeten worden bereikt. Daarbij spelen nieuwe werken en nieuwe inzichten zonder twijfel een rol. Canons dienen dan ook regelmatig te worden geactualiseerd.

Claes’ *Canon van de Nederlandse poëzie* is een particuliere canon met een tendentieuze titel. Hoe goed de samensteller ervan ook kan lezen, hertalen of analyseren. Van Oostendorps lofprijzingen aan het adres van Claes lees ik als uitingen van respect voor deze Vlaamse auteur.

11.06.2023

Droomde dat ik op een besloten dancefeest was. Om een biertje en een warme prak te kunnen kopen moest ik lid van de club worden. Daartoe diende ik mijn naam en adres op een formulier in te vullen. Ik wist me verscheidene oude adressen te herinneren maar, hoe ik mijn best ook deed, niet het huidige. De wanhoop nabij realiseerde ik me ineens in mijn droom dat ik droomde en vroeg me af of ik deze droom als een voorteken van dementie moest uitleggen, waarna ik wakker werd en het adres me te binnen schoot.

‘Blijf je maar dingen vergeten in je droom, dan is dit een teken van je onderbewuste dat je in het echt iets vergeten bent. Het kan gaan om een belangrijke datum of een afspraak.’

Nadat ik was opgestaan maakte ik online een afspraak om bloed te laten prikken, ten behoeve van de jaarlijkse controle.

13.06.2023

Zeker, klussen deed ik ook, de helft van de dag: timmer- en stucwerk. Binnenkort douchebak en ligbad plaatsen, daarna kan er worden betegeld.

Tussen de middag: pannenkoeken met spek, kaas & ahornsiroop. Niet te veel, van alles een beetje. De calorietjes tellen per slot van rekening op mijn leeftijd dubbel.

Las een reclame-uiting van het Topfund CO2-Fonds – ‘Inspelen op verwachte schaarste in toekomstig aanbod van uitstootrechten’ – en probeerde me, gezeten in een droge noordoostelijke wind, die nu al weken aanhoudt, een voorstelling te maken van een verdergaande privatisering van het klimaat. Louter doemscenario’s kwamen in me op.

Geen enkel tijdperk is inschikkelijk als je het aan den lijve ondervindt.

Dronk in de volle zon een ijzige Affligem blond, OMG.

14.06.2023

Noordoost vijf, de bomen maakten de godganselijke dag kabaal. Het glas wijn kon niet los op de tuintafel worden gezet, maar moest worden vastgehouden.

Luisterde in de tomeloze zon naar een zootje podcasts.

‘Maar de Amerikanen hebben zoals gezegd 1770 van dat soort kernkoppen beschikbaar en de Russen 1674. In de Koude Oorlog begon men altijd uit te rekenen hoeveel keer je de wereld daarmee zou kunnen vernietigen, maar neem van mij aan dat dit voldoende is om elk leven op

aarde onmogelijk te maken als je ze allemaal zou gaan inzetten.’ – Rob de Wijk, deskundige

Sommige gevolgen zijn te voorzien, zei Maurice Merleau-Ponty, maar voor de meeste ontwikkelingen in de geschiedenis geldt dat niet.

Stelde me naar aanleiding van een essay van Marc Kregting, waarin o.a. een ‘politieke, activistische poëzietendens’ wordt gesignaleerd, de vraag of het cultuurmarxisme in de Nederlandse poëzie opleefde, en dacht, concluderend, in zekere zin wel.

15.06.2023

Verwijderde de boomwortel die onze schuur ontwrichtte. Tering, wat een werk.

Wat ik nog van John Ashbery’s oeuvre wil? Het leven ontraadselen dat er in vastgelegd is.

Verwijderde oorproppen uit mijn oor.

Een oeuvre dat zowel rijk als ondoorgrondelijk is, en daarom voor allen en voor niemand is.

John Ashbery is de Friedrich Nietzsche onder de dichters.

16.06.2023

Kocht een tegelzaag, met 20% Praxis Plus keuzekorting. Omdat mijn oude tegelsnijder versleten is. Eerdaags kan ik met het betegelen van de badkamerwanden beginnen.

Plaatste een half plafond, fluitend. Klussen is leuk zolang het goed gaat. Ik heb al heel wat leergeld betaald.

Luisterde naar gezwam over mannelijkheid, las een lulverhaal over vrouwelijkheid en proestte het uit bij de eigentijdse vraag: ‘Schrijver, hoe ben je dat?’

‘Mannen lezen alleen maar mannen.’

Beklonk alle zaken, heel mannelijk, met een Westvleteren 12.

17.06.2023

In een pover stukje over middelmatigheid luidt een conclusie: ‘Het leven kiezen betekent je radicaal committeren aan het feit dat alles elke dag anders kan zijn.’ In de letterlijke opvatting staat hier kletsboek. Je kunt het leven niet kiezen, je leeft, en het is een feit dat alles elke dag anders is, daar hoeft je je dus niet aan te committeren. Om nog maar te zwijgen van het buzzwoord ‘radicaal’. Kennelijk is het de bedoeling dat ik de uitspraak in figuurlijke zin lees. Dan staat er, denk ik, zoiets als: wie zich niet dood houdt, ziet de wereld onder zijn of haar ogen veranderen. Ach so. Een nogal modaal inzicht, dus. Als ik hoofdredacteur van Filosofie Magazine was geweest, dan zou ik het stukje van Lieke Marsman niet geplaatst hebben.

Of kritisch lezen een onhebbelijke gewoonte is?

‘Onbekommerd, spotziek, gewelddadig – zo wil de wijsheid ons: zij is een vrouw en bemint enkel een krijgsman.’ – Aldus sprak Zarathustra

Via een uitgekiende omweg fietsten we naar ‘t Hoekje in Ferwert voor een snelle hap uit de frituur. Ter aanvulling van de verbruikte calorieën.

‘Bij snelladen gaat het maar om één ding: zoveel mogelijk actieradius in zo min mogelijk tijd.’

19.06.2023

Werd bestempeld als een hoopje cellen met waarnemingsvermogen. Hoewel ik me enigszins tekort gedaan voelde, kon ik er wel om lachen, nam het niet politiek op.

Maakte plannen voor een nieuwe poëziebundel waar niemand op zit te wachten, over het leven dat telkens weer weet te ontsnappen aan de rede.

Een lot trouwens dat veel kunstenaars beschoren is: dat niemand op je werk zit te wachten. En omdat dat zielig wordt gevonden, is er geld in potjes gestopt en subsidiebeleid gemaakt, op basis waarvan hele oeuvres zijn gebouwd, die door vrijwel niemand worden aanschouwd of gelezen.

Las *Twee piepjes* van F. van Dixhoorn, uit 2007. Ja, ik loop wel vaker achteraan, geen haast, weet je. Enfin, Twee piepjes, waarin de ervaring van een medisch onderzoek summier met de lezer wordt gedeeld. Uiterst summier. Er blijft veel te raden over. En toch zou ik de inhoud concreet willen noemen, welomschreven.

gevolgd / door de zon / en ik denk niet meer / 1. ik ben nu hier

Pakte een XXL pak spaghetti uit de kast, dat al open bleek te zijn en nog bijna vol: mikado.

20.06.2023

Dommelde weg in de schaduw, boek op schoot, *Wonderlijke wapens*, van Joris Note, intelligente beschouwingen over literatuur en politiek.

Om mij heen hingen planten slap en bleven katten voor dood liggen in het valige gras.

Het moet de warmte zijn geweest die me plots deed afvragen wie ik was en wat ik in hemelsnaam gedaan had met mijn leven: welk verhaal hang ik mezelf en anderen op? Gelukkig trok op dat moment de wind aan, wat me enige verkoeling bezorgde.

Het wachten was op regen.

Zou Godot symbool staan voor alles waarop je kunt wachten tot je een ons weegt? Waarheid, onpartijdigheid, klasseloze maatschappij etc.

22.06.2023

Stond op, nam mijn hart in beide handen en begon aan de dag.

Zette tegen lunchtijd de ventilator aan en zou het apparaat tot diep in de nacht laten draaien.

De neiging om een ijsstokje tussen de zoemende bladen te steken onderdrukte ik.

In plaats daarvan declameerde ik in de tuin een vers voor een stuk of wat vogels. Ik had niet de indruk dat ze naar me luisterden maar voelde me wel happy.

De ruimte tussen lijnen – / horizon boven / op horizon, waar / je wacht tot / betekenis oprijst uit / stilte – een kleine zon.

24.06.2023

Voelde me gestrest en zocht naar een oorzaak. Vond niets, ja leegte.

Voelde me leeg. Hahaha!

Kocht een nieuwe pet, een Pietje-Bell-pet! Nieuwe petten zijn altijd goed voor mijn humeur.

En als ik een goed humeur heb krijg ik in de regel zin in gehaktbrood. Braadde dus een Grieks gehaktbrood met tomatensaus.

Las later in Andrew Epsteins *American Poetry since 1945*: 'De decentrerings van het literaire gezag van witte mannen en de explosie van een verscheidenheid aan stemmen is een van de meest opwindende en opvallende aspecten van de Amerikaanse poëzie sinds de Tweede Wereldoorlog.'

27.06.2023

Dat ik me nauwelijks kan verplaatsen in een Rus.

En dat totalitaire regimes zomaar kunnen omkukelen.

Alleen totalitaire, toch?

Ben blij dat ik geen Amerikaan ben.

Verlang wel naar regen, ragfijne regen.

29.06.2023

Tegels gezet, en nog heel veel tegels te gaan.

Buiten regende het, ragfijne regen.

Ik dacht over veel dingen na.

Als je tegels zet heb je volop tijd om over dingen na te denken. Buiten regende het, ragfijne regen, en ik dacht over veel dingen na.

Probeerde me ook nog een gedicht te herinneren dat ik ooit schreef, getiteld 'De ballade van een aardappel' o.i.d.

02.07.2023

Dat objectiviteit de autobiografie, een subjectief genre bij uitstek, impactvoller maakt. True, true.

Als je een wandelaar oplettend gadeslaat, weet je ook hoe de wandelaar denkt, beweerde Thomas Bernard ooit. Geen idee waar hij die wijsheid vandaan had. Volgens Hennie maak ik bij elke stap een schoppende beweging, grote teen fier omhoog. Ben nu wel benieuwd naar de wandelwijze van enkele andere mensen, Poetin, Hugo de Jonge, Marc van Oostendorp bijvoorbeeld.

Wandelde, stofzuigde, stoomreinigde, schoonde vijvers op en at een kommetje wortel-linzensoep. Keek, uiteraard, naar tête de la course, flink glas Ricard in de hand.

Las tussendoor Andrew Epsteins hoofdstuk over de 'confessional poets', waartoe o.a. Sylvia Plath, John Berryman, Anne Sexton en Allen Ginsberg worden gerekend en met wie ik me als dagboekschrijver, niet als dichter, verwant voel: in 'hun gedichten, die vaak zelfbewust theatraal en performatief zijn, gaan ze speels om met de grenzen tussen het private en publieke en transformeren ze persoonlijke ervaringen voortdurend tot buitenproportionele mythes, waardoor [bij lezers] vragen worden

opgeroepen over “waarheid” en hoe “eerlijk” hun zogenaamde onthullingen eigenlijk zijn.’

Zo hé! Lafay, en niet Van Aert. Pogacar kon er wel om lachen.

08.07.2023

Een georkestreerde kabinetsval om Rutte nog een keer in het zadel te helpen. Politiek als telenovelle. Egoïstisch gedrag in het geniep.

Om 08.15 uur al buiten, in het zonnetje, met *Onbehagen* van Paul Verhaeghe: ‘Het idee dat ik eerst en vooral een individu ben, is simpelweg fout en veel van onze evolutionair verworven eigenschappen, zo niet alle, zijn afgestemd op het samenleven met anderen.’ Hopelijk doet iemand Rutte dit boek cadeau.

Naar de bieb gekacheld, die onder een strakblauwe hemel lag te bakken, en boeken geleend van Annie Ernaux (nog een keer proberen) en Manon Uphoff (een keer proberen).

Na de lunch, die bestond uit restjes van gisteren, een varkenshaasje gemarineerd, voor op de barbecue.

Op koeienogen: citroentjes, op tafel: een Westvleteren 12.

09.07.2023

Als ik de dingen die ik doorleef niet opschrijf, verdwijnen ze in het afvoerputje.

Las Manon Uphoffs *Vallen is als vliegen* full speed uit. Diep trieste bedoening die meesterlijk – als van iemand die de kunst van het schrijven volmaakt beheerst – is beschreven.

Dacht lang na over het woord ‘meesterlijk’ in dit verband – de bedoening betreft incest – maar verkoos het boven ‘aangrijpend’ of ‘indringend’ o.i.d.

Nee! Nee! Niet nóg een fucking datingshow op tv!

Maak je niet zo druk, man. Be nice!

12.07.2023

Wilde een douchebak plaatsen, maar hij paste niet, waarna ik moest lachen, als een boer die kiespijn heeft.

Of ik me als oudere man ook wat vaker mag laten gaan? was een van de vragen die me vandaag bezighield. Neen! luidde mijn antwoord, matigheid is en blijft een kardinale deugd. Beheers je, zei ik, en schonk me een kleintje Ricard in.

Verruilde Annie Ernaux' *De jongeman* (niet onverdienstelijk) voor Stefan Brijs' *De engelenmaker*. Dit laatste boek, uit 2005, staat op nummertje 52 van de nieuwe Nederlandstalige literaire canon, die onlangs werd gepresenteerd. (Spectaculaire opening, dat wel!)

Hoorde een student bestuurskunde zeggen dat Rutte het 'op het wereldtoneel' goed heeft gedaan. Papegaaierende wijsneus in de dop.

O de papegaaierende wijsneuzen! Hoed u voor papegaaierende wijsneuzen!

29.07.2023

Wilde een wild gedicht tikken over politiek en poëzie maar verdoolde in het labyrint dat je door je gehoorgangen kunt binnengaan en waar je zwaarmoedig kunt zijn alsook himmelhoch vliegen.

Dacht na, nou ja, frivoalde wat over de vorm die ik het ding zou willen laten aannemen, maar de einzelgänger trok zoals gebruikelijk zijn eigen idiote plan en liet me flabbergasted achter.

Een knal voor mijn kop kon ik krijgen als ik me er nog verder tegenaan bemoeide!

Aan het raam gloorde de dageraad en werd ik het seizoen gewaar dat zich voltrok zoals seizoenen zich voltrekken: korzelig, vreemd, dandyachtig.

‘Let it be,’ neuriede ik, dat van de Beatles is en ooit over de wereld had geklonken.

13.08.2023

Stippelde vanochtend onze najaarsreis uit, meer dan drieduizend kilometer treinen, met langere stops in Perugia en Berchtesgaden, waar we o.a. Hitlers Kehlsteinhaus, ‘einem Adlernest gleich’, zullen bezoeken.

Wandelde onder een gewatteerde hemel via Elba naar Holwert om kattenvoer (een volle rugzak) in te slaan, zweette me de tandjes.

Keek sport, dronk wijn.

Las in Grunbergs *Waarheidsliefde en biefstuk*, waarin zijn essays over lezen en schrijven zijn gebundeld, die te veel trucjes bevatten, te vaak van bordkarton zijn; ze willen er maar zelden in bij mij. But that’s just me, I guess.

Las in Arjen Fortuins *Men moet. Biografie van Gerrit Kouwenaar*, en ja, dát boek vind ik nou wél een toppertje.

18.08.2023

Eergisteren op een zonnig Arnhems terras met een oude maat herinneringen opgehaald, waarbij we ons lieten begeleiden door een flink aantal glazen ijskoude Leffe van het vat.

Gisteren vanaf het Lemmerstrand het Ljouwerter skûtsje de tweede wedstrijd in de Baai van Lemmer zien winnen. Ja: winnen! Wat dus gepast moest worden gevierd.

Vanochtend platvol gevoegd. Wat niets met mijn stoelgang heeft te maken.

‘We zijn sociale zoogdieren, wat betekent dat we ook en vermoedelijk zelfs bij uitstek gericht zijn op samenwerking, solidariteit en erkenning. Een maatschappelijk bestel [het onze] dat daartegen ingaat, levert een losse verzameling ongelukkige konijnen op. Wat hun niet belet allemaal

een eigen mening te hebben.’ – Paul Verhaege in *Onbehagen*, één van de betere boeken die ik dit jaar las

En toen brak Hennie een ei. Boven een hete pan. Om het te bakken. Maar het was zo rot als een mispel, het eiwit en -geel pikzwart en de stank niet te harden.

22.08.2023

Plaatste een douchebak, sloot hem aan op de afvoer en groef buiten een sleuf in kneiterharde Friese klei om de afvoer op de riolering te kunnen aansluiten. Wipte nog even bij een bouwmarkt langs voor wat aansluitingsmateriaal. Ik heb toch te licht gedacht over het verbouwen van onze badkamer. Het blijkt een heel karwei.

Hoorde een podcast van NRC Vandaag over het achterhouden van een studie door een producent van pesticiden over hersenschade door het onkruidbestrijdingsmiddel glyfosaat. Een gif dat rondom mijn woonstee door boeren volop wordt gebruikt. De EU zou, zo verweerde de producent zich, niet om de studie hebben gevraagd. Hoe ziek is dat!

Alles gaat naar de kloten.

Las op aanwijzing van De honingpot Jeroen Dera's kritiek op Tim Krabbé's *Het gouden ei*, waarin de hoogleraar racisme en seksisme bespeurt: 'De male gaze domineert en sleurt ook niet-westerse personages mee de aardbodem in.' Maar wie 'Vietnamees-achtig meisje' als een 'zeer negatief geladen' cultureel stereotype beschouwt en in de woorden 'oneindig jong en fris butlertje' 'denigrerend seksisme' ziet, die dramatiseert, slaat door. Welke motieven liggen aan deze al dan niet bewuste overdrijving ten grondslag? Vroomheid, preutsheid, hoge aspiraties?

Gaan we victoriaanse tijden tegemoet?

27.08.2023

Het moet begin jaren negentig zijn geweest, toen ik tegen middernacht de melding ontving dat er ten zuiden van Maastricht geheimzinnige lichten in de lucht werden waargenomen. Het woord ufo viel. We besloten om de *Quick Reaction Alert (QRA)*, twee gevechtsvliegtuigen die de klok rond stand-by worden gehouden, erop af te sturen. Met succes. De vliegers wisten de geheimzinnige lichten als tegen wolken reflecterende laserstralen te identificeren, die naar later bleek vanaf een dak van een Belgische discotheek waren uitgezonden, ter opluistering van de discovreugde. Het is de enige ufomelding waar ik in mijn bijna veertig jaar lange militaire carrière, die zich voor een aanzienlijk deel op radarstations voltrok, bij betrokken ben geweest of ook maar weet van heb. Ik ben geen ufogelovige of -enthousiasteling.

Met deze achtergrond las ik het opiniestuk *Doe niet langer lacherig over ufo's* van historicus en kunstenaar Alexander Bartels en schrijvers Tom Hofland en Lieke Marsman, dat afgelopen zaterdag in NRC verscheen. Nu heb ik nooit lacherig over ufo's – *unidentified flying objects* – gedaan, maar me wel steevast verbaasd over mensen die in dit verband speculeren over buitenaards leven. En dat is wat Bartels, Hofland en Marsman doen: speculeren. Aan het eind geven ze zelf toe dat de 'échte "smoking gun" [nog altijd] ontbreekt'. Hun opiniestuk is een bespiegeling die uitgaat boven het feitelijk of logisch bewijsbare. Suggesteren dat overtuigende bewijzen voor buitenaards leven door autoriteiten worden achterhouden associeer ik inderdaad met 'complotdenkers of andere dwazen.' En Bartels, Hofland en Marsman zitten hier met hun opmerking dat er 'de afgelopen vijf jaar meer [is] vrijgegeven dan in de vijfenzeventig jaar daarvoor' dicht tegenaan.

Als deze kunstenaar en twee schrijvers in het kader van ufo's een pleidooi voor de verbeelding hadden gehouden, dan had ik hun bedoeling nog begrepen. Nu niet.

Voorts een deel van de dag aan de badkamer geknutseld: bad geplaatst en op de afvoer aangesloten.

Daarna nog naar wolken gekeken, en naar Max uiteraard, met een glas PopHop Cyber Jazz Quadrupel in de hand.

30.08.2023

Egaliseerde een vloertje met egaliseercement en was trots op het spiegelgladde resultaat, dat volgende week weer onder een laag tegels zal verdwijnen.

Lunchte gedecideerd volgens de wetten van Mijn Voedingscentrum: alle calorieën die ik binnenkreeg kwamen van producten uit de Schijf van Vijf.

Schreef sonnet nummer zeven, nou ja een pseudosonnet: het voldoet alleen aan de eis van veertien regels. Het handelt over mijn moedertje, althans ze komt erin voor. Maar ze bedrijft geen politiek, dat wil zeggen: niet dat ze weet. ‘Mijn moedertje herinnert zich // niets meer van wat haar ooit overkomen is. / Ze komt niet meer overeen met haar verleden, / is er zogezegd helemaal uit.’

Wandelde onder de paraplu langs verwarde zonnebloemen, hun koppen naar alle kanten gekeerd. Kennelijk geen idee waar hier het licht vandaan komt. In dat opzicht lijken ze op mijn moedertje.

Werd vrolijk van een podcast die de toekomstbestendigheid van het kapitalisme in twijfel trok, maar geloofde er geen reet van.

09.09.2023

Bladeren verkleuren, eikels vallen van de boom. Het najaar is warm begonnen. Onze nieuwe badkamer nadert zijn voltooiing. Het plaatsen van kranen liep niet helemaal van een leien dakje. Mijn gevloek moet bij de burens te horen zijn geweest. Er huist niet meer dan een matige loodgieter in me.

Ben op tweederde van de biografie van Gerrit Kouwenaar, *Men moet*, en stel vast dat hij tot nu toe, hij is inmiddels in de vijftig, een weinig bewogen leven heeft geleid. Wat me is bijgebleven: dat hij een echte

knijperd is, en vindt dat schrijvers ‘zonder economische dwang’ in staat moeten worden gesteld om de keuze te maken ‘tussen een fulltimeschrijverschap of de combinatie van het schrijven met ander werk’. Wat naar mijn mening een nare eigenschap is, en lariekoek. Of het tweede uit het eerste voortkomt? Zou kunnen.

Las een samenvatting van het verkiezingsprogramma van BBB en vroeg me af in welke tijd die lui leven: de biodiversiteit kan de pot op, internationale afspraken zal ze aan hun reet roesten, het bijhouden van een kasboekje dient tot niets en de maximum snelheid moet weer omhoog naar 130. Lang leve de lol. BBB als zorgeloze partij. Haar voorvrouw een vrolijk fransje. De debilisering van de politiek.

Schreef in de reeks pseudosonnetten pseudosonnet nummer tien, dat in tegenstelling tot de vorige negen in geen énkél opzicht aan een sonnet doet denken: ‘Je wordt onredelijk, pleegt / willekeur. Slacht / kippen af, kapt bossen / om. Probeer dat maar eens / te doorgronden.’

Ik twijfel, spreek mezelf tegen, heb ambivalente gevoelens, maar niet over het biertje dat ik zojuist dronk: een onvervalste trappist uit Zundert, numero 10.

27.09.2023

Legde vanochtend de laatste hand aan het negende en laatste gedicht van reeks twee. Dit bericht eindigt ermee.

Daarna dakgoten schoongemaakt, vloeren geboend, gekookt en vier emmers van schalen met kattenbrokjes gevuld.

Ransels gepakt. Morgenochtend zakken we met de trein duurzaam naar het zuiden af, waar Milano onze eerste stop zal zijn.

De verbouwing van de badkamer is overigens zo goed als afgerond: alleen de antieke deur die we onlangs op de kop hebben getikt moet nog worden opgeknapt en afgehangen.

BUITEN HAKEN

Achteloos schrijven zonder
onderwerp in houding en gebaar

maar niet zonder verlangen naar of onuitspreekbaar
verdriet. Wat slijt mettertijd niet tot kleinigheid,
wissewasje? Elk punt dat je maakt verdwijnt als ultrafijn

stofje in de emulsie die het leven nu eenmaal
is. De vlietende werkelijkheid als kouwe drukte van
verspilling en versplintering. Zie het kortstondige maar eens
te vangen, in woorden, poëzie die ons overleeft.

02.10.2023

Van Perugia naar Innsbruck getrokken, door de Brennerpas.

Alle treinen zaten stampvol, alle treinen hebben tot nu keurig op tijd
gereden. Het reizen op deze wijze bevalt uitstekend.

The relax mode is on.

We hebben een paar toffe dagen in Umbrië achter de rug: *sole, vista,
vino, pizza & buona compagnia.*

Geslapen als ossen, tempels van God bezocht.

04.10.2023

Hitler dronk weleens thee in het Kehlsteinhaus, Berchtesgaden, op een
hoogte van 1834 meter.

Uitzicht gegarandeerd.

Op naar dat theehuis dus. We zijn er de hele dag zoet mee geweest. Met klimmen en dalen vooral.

Dwars door wolkendekken heen. We vonden het geweldig. Uitzicht gegarandeerd.

Onderweg hoorden we af en toe een koeienbel rinkelen: er moeten dus koeien in alpenweitjes hebben gestaan.

09.10.2023

In een nabije weide staat een broodmager paard. Ondervoed. Ze is oud en lief en heeft gebitsproblemen. Dus fietste ik vanochtend naar de verderop gelegen dierenwinkel voor speciaal voer, ‘seniorensllobber’. Twee zakken van elk twintig kilo. Zakken van papier. Eentje op de bagagedrager en eentje op de herenstang. Als een dronken pendule reed ik weg. Tot overmaat van ramp begon het te regenen, wat uiteraard niet door Buienradar was voorspeld. Op nog geen vijfhonderd meter van huis scheurde de zak op de stang en liep leeg over mijn broek en schoenen. Godsamme wat heb ik gevloekt en gescholden, uit onmacht.

Maar eten dat ze deed!

Vanmiddag hoorde ik het weer, in een literaire podcast deze keer: ‘Dit boek is natuurlijk géén literatuur.’ Zonder enige nadere uitleg, tot mijn grote ergernis. Een losse flodder dus.

Las online dat *Het diner* van Herman Koch geen lectuur maar literatuur is omdat er, ‘direct en indirect, meer vragen [worden] gesteld dan er worden beantwoord.’ Waar ik subiet een vraagteken bij plaatste.

10.10.2023

Las Roxane van Iperens essay *Eigen welzijn eerst* en knikte bij analyses waar de verhandeling mee aanvangt – ‘Het gevaar van “de ander” werd steeds vaker ook vanuit “keurige” partijen op serieuze toon aan het volk gepresenteerd, zelden of nooit met feiten of statistieken onderbouwd.’ – maar kreeg gaandeweg steeds vaker het idee dat ik in drijfzand beland

was: '[H]et normaliseren van radicaal-rechts gedachtegoed [verliep] in Nederland "over de rug van vrouwen". Dat klinkt alsof de vrouwen van wellness-rechts pionnen in een groter, door mannen gedomineerd verhaal zijn – en dat is ook zo, op verschillende manieren.' Van Iperens gevolgtrekkingen worden niet met genoeg argumenten ondersteund.

Bij mijn moeder geweest, auto gewassen, ramen gelapt.

In de dagboeken van Cees Nooteboom begonnen, *De danser en de monnik*. Ik verwachtte geen hoogstaand proza en kreeg dat in de eerste bladzijden ook niet. Wel lekkere lectuur om de leeshonger te stillen.

11.10.2023

Vernam gisteravond bij EenVandaag dat demissionair minister-president Mark Rutte er inzake het Israëlijs-Palestijns conflict een ander standpunt op nahoudt dan televisiepersoonlijkheid en miljonair Johan Derksen. Wtf? Waarom heeft de redactie van EenVandaag deze afwijking van standpunten tot nieuws verheven? Omdat aan beide heren wordt toegeschreven dat ze het Nederlandse volk vertegenwoordigen? Rutte uit hoofde van zijn functie en Derksen omdat hij zou zeggen wat de gewone man denkt? Ik gruw bij de gedachte. Rutte alla, maar Derksen, de gecultiveerde populist en charlatan die zich nu juist over de rug van Jan met de pet verrijkt!

Las *Het wistte woord* van Eva Meijer. Hoewel de ondertitel ons duidelijk wil maken dat er in dit boek 'gedichten' staan, staan er geen gedichten in. *Het wistte woord* is proza, van het zaaddodend soort.

12.10.2023

Het totaal verwrongen gezicht van Patty Brard op tv: OMG!

Die stupide muziek bij beelden van het brute geweld in Israel en de Gazastrook: fuck allejezus off!

Het verzoek van het Centrum Informatie en Documentatie Israël (CIDI) aan Talpa om afstand te nemen van de opmerkingen van Johan Derksen

over het Israëliisch-Palestijns conflict en hem voortaan ‘uitsluitend aan het woord te laten over sport, waar hij wel verstand van schijnt te hebben’ is mij uit het hart gegrepen. Johan Derksen is, behalve met betrekking tot voetbal en hoe word ik miljonair, een nitwit.

13.10.2023

Vanochtend koffie bij J.W. gedronken. Hij zag er een stuk beter uit. De dokter heeft hem een lage dosis antibiotica voorgeschreven, die hij dagelijks moet innemen om zijn longen vrij te houden van ontstekingen. J. was halverwege Rob Wijnbergs *Voor ieders wat waar. Hoe waarheid ons verdeelt en ons ook weer kan samenbrengen* en hekelde de stelligheid waarmee Wijnberg zijn waarheden verkondigt. Wat ik wel herkende, een betweterig toontje dat hij ook in zijn journalistieke werk kan aanslaan.

Bij thuiskomst bleek Japke overleden, de twintigjarige merrie van de overbuurman. Ze lag in de wei, graatmager, doek over haar hoofd. Ik had het lieve dier van de week nog appels gevoerd, en wortelen. Ze was al enige tijd ziek.

Zette een eerste versie van het eerstvolgende deel van de Gaia Chapbookreeks, nummer 27 al weer: *machine poëzie* van Harry van Doveren. Smullen, voor wie van alternatieve poëzie houdt!

At bloemkoolsoep en haalde boodschappen, onweerstaanbare speculaasbrokken o.a.

Bestelde *Hoe het werkt* van Nachoem M. Wijnberg, een van Neerlands betere contemporaine dichters, naar mijn opvatting uiteraard. Alweer een Wijnberg die weet hoe het werkt!

Mijn eigen poëzieproductie? In de maanden juli t/m september schreef ik 22 gedichten, zonder onderbreking, nu stukt de aanmaak. Eventjes, hoop ik. Maar het laatste gedicht, dat in niets lijkt op zijn 21 voorgangers, heeft me aan het denken gezet: is hier sprake van een kleine slingering of word ik geacht een haakse bocht te maken? En eigenlijk weet ik het antwoord al wel.

14.10.2023

Zat in een flow vanochtend en schreef een gedicht, een goed gedicht, al zeg ik het zelf, waaraan ik ook nog de titel van de derde afdeling kon ontlenen: 'Flikkeringen'.

Daarna door de winderige maar zonnige binnenstad van Dokkum gewandeld en een patatje gegeten.

Las een woord dat ik nog niet kende: 'nieuwsmijding', wat staat voor gedrag dat mensen kunnen vertonen als ze de overvloed aan nieuws te belastend vinden, slecht nieuws vooral.

Las de Volkskrant van a tot z inclusief boekenbijlage. Er is veel loos buiten Brantgum en omstreken, er waren veel tranen, van Joden, Arabieren en de Hollandse pechgeneratie o.a. 'De drie rijkste miljardairs van Amerika,' zei Bernie Sanders in een interview, 'hebben bij elkaar meer vermogen dan de onderste helft van de [Amerikaanse] samenleving, 165 miljoen mensen.' Alle Jezus! Ik zou geen oog dichtdoen als ik één van de drie was. Ik ben een bevoorrecht mens.

En dat er in boekenbijlagen geen regels meer aan poëzie worden besteed is allang geen slecht nieuws meer.

15.10.2023

Droomde dat ik ergens in Engeland was en me met het openbaar vervoer naar verschillende plekken diende te begeven. Maar dit speelde zich af in een tijd die nog komen moet en ik begreep niks van de laatste digitale snuffjes die me wegwijs moesten maken in het vervoerssysteem. Terwijl het klamme zweet me uitbrak werd me te verstaan gegeven dat een slechte voorbereiding niets voor mij is.

Begonnen in *Het moet pijnlijk blijven. De mooiste schrijversinterviews* (2011), dat ik tweedehands aanschafte. Kader Abdolah: 'Wat Wilders en Verdonk zeggen: allemaal prima en interessant, maar zij kunnen de geschiedenis niet bepalen. Over honderd jaar hebben immigranten met een islamitische achtergrond belangrijke posities, in de politiek, de

wetenschap, het bedrijfsleven, de cultuur. Dan zijn het Nederlanders, net als jij.’

De dagtemperatuur in huis is inmiddels gedaald tot winterniveau: 18 °C. Mijn handen moeten er nog wel aan wennen.

Onder telkens wisselende luchten gewandeld door de Houtwiel.

19.10.2023

In korte tijd (vijftien, twintig jaar?) zijn dichtbundels – bloemlezingen en verzamelbundels uitgezonderd – gemiddeld dikker geworden. Negentig of honderd bladzijden is geen uitzondering meer, waar vroeger veertig à vijftig de regel was. Waarom? is de vraag. Persoonlijk heb ik niet op dikkere bundels zitten wachten, hoe graag ik ook poëzie lees: vijftig bladzijden van één en dezelfde dichter zijn al vermoeiend, laat staan honderd. Voor me ligt een nieuwe dichtbundel van 116 bladzijden dik, die ik onlangs kocht voor € 24,99. Een fors bedrag, maar de inflatiecalculator laat zien dat dit ‘evenveel’ is als € 16,62 in 2003. In mijn herinnering kostte een poëziebundel medio jaren nul 15 à 16 euro (klopt dit?). De prijsstijgingen van poëziebundels over twintig jaar tijd zijn dan vrijwel volledig te verklaren uit de inflatieontwikkeling. Je zou kunnen zeggen dat je tegenwoordig meer waar voor je geld krijgt. Andersom geredeneerd én met gevoelens rekening houdend: wie zou er vandaag de dag nog 25 euri’s neertellen voor een boekje van vijftig bladzijden? Poëzie verkoopt voor geen meter en dunne bundels verkopen al helemaal niet! zou de redenering kunnen zijn. Ik heb overigens geen idee of uitgeverijen vandaag de dag ook om meer gedichten vragen of dat auteurs al uit zichzelf tweemaal zoveel gedichten inleveren als vroeger. Enfin, hoe het ook zit: meer gedichten hebben niet meer geld per bundel opgeleverd, maar dalende verkopen mogelijk wél afgeremd. Wie zal het zeggen. Omdat de royalty’s gelijk zijn gebleven ontvangt de auteur thans minder per gedicht, maar een kniesoor die daarop let, toch?

Bezocht vandaag in het Singer Laren met T. de tentoonstelling *La Grande Bleue. Schilders van de Méditerranée*, waar we veel van onze

gading konden bezichtigen: Albert Marquet, Théo Van Rysselberghe, Pierre Bonnard, Otto van Rees en Wim Oepts o.a.

24.10.2023

Hoeveel moet je lezen om een beetje te weten wat er zich jaar in, jaar uit in de Nederlandstalige poëzie afspeelt? Veel, gok ik. En welke bundels zouden dat dan moeten zijn? Zeg het maar. En wie is of heeft zich belast met deze taak? Niemand, vermoed ik. Deskundigheid met betrekking tot poëzie is een probleem in ons taalgebied.

Hing een deur af, een oude tweedehands deur, massief grenen, geel glas. Een heel karwei, niets paste.

Wandelde onder een paarse paraplu op en neer naar de buurtsuper voor een kilootje rode uien.

Kreeg *Weier* van Tijs van Bragt binnen, eindelijk weer eens een bundel van normale omvang!

26.10.2023

Van jongs af aan ben ik gefascineerd door de aanblik die de lucht boven mijn hoofd biedt, de wolken die erin drijven, de kleuren die worden verspreid, de oneindige ruimte. En elke tekening die ik ervan maak is een poging om deze fascinatie te begrijpen.

09.11.2023

Griep, geen corona, volgens de test, en dan verveel je je dus dood.

Boeken lezen, podcasts beluisteren, naar buiten staren. 'Is het al tijd voor de lunch?' Alsof je met pensioen bent.

Links van het midden ga ik stemmen, wat vergeleken met vorige verkiezingen een persoonlijke ruk naar rechts is.

10.11.2023

Schreef een vers dat vastliep in de aanzet:

Was niet de enige / die in de tijd van *The Man Who Sold the World* stoer /
een paarse bandplooï droeg.

Vond in onze tuin een aan een roofvogel ten prooi gevallen tortelduif, of
wat er nog van over was.

Ben van nature een onrustige ziel, maar als ik minnetjes ben en eigenlijk
in bed zou moeten liggen helemáál.

Lag dus niet in bed maar las twee kranten van a tot z en stak niets dan
ellende op, waarna het eigen gesukkel met gemak gerelativeerd kon
worden.

Halsoverkop keerde mijn smaak terug en niets kon me meer van een glas
rode wijn afhouden.

17.11.2023

Leven zonder ego, wauw.

‘Gewoon doen. De theorie verzinnen we achteraf.’ – Loesje

‘Dat doelloze // van vogels die er van lijken / te houden in regen en wind
/ te blijven rondhangen / boven het land.’ – Rutger Kopland

Dat doelloze van van alles en nog wat.

Bezocht Museum Belvédère, Heerenveen, om naar werken van o.a.
Gerrit Benner, Jan Commandeur en Zoltin Peeter te kijken, maar
vergaapte me tot mijn verrassing aan een schilderij van de Belgische
kunstenaar Médard Verburgh uit 1924, getiteld *Zee bij Oostende*.

19.11.2023

Teken veel, waardoor ik nauwelijks aan schrijven toekom.

26.11.2023

At handenvol kruidnootjes met carrot cake smaak.

Zag de laatste bladeren van de bomen waaien.

Verdiepte me in de kunstopvattingen van de Zwitserse schilder Helmut Federle: ‘het gaat om zijnsvragen, om waar we heen willen, om wie we zijn, en om waar we vandaan komen.’

Had meer dan eens een spinnende kat op schoot.

Na bewogen dagen bleef het weekend zichzelf trouw.

28.11.2023

Vind maar eens de juiste woorden voor je leven! Hoe het gaat en zo, met jou, Nederland etc.

Ton van 't Hof

Gecomprimeerd dagboek 2018

[Auto]observaties. Dagboek 2019

Logboek 2020

Ambities & verlangens. Dagboek 2021

Structuur & fascinatie. Dagboek 2022